

PRESENTATIE VAN DE MEDESPREEKSTERS

Martina BUGADA (Sororità)

Martina Bugada is werkzaam geweest op het gebied van vorming en animatie van groepen, met een bijzondere aandacht voor relaties en praktische aspecten in de context van het dagelijks leven. Zij is ook iconograaf : het « geschrift » van de iconen is voor haar een ogenblik van synthese tussen handelen, denken en bidden. Zij geeft ook les in iconografie. Zij heeft de iconen « geschreven » van drie begijnen: Mechthild van Maagdenburg, Hadewijch en Margurite Porete. Zij is opleidster in de Feldenkrais methode, en volgt lessen in bijbels Hebreeuws. Zij maakt vanaf het begin deel uit van de « Ordine della Sororità di Mantova » en in dat kader interesseert zij zich in het bijzonder voor de begijnenbeweging. Samen met Ivana Ceresa, medestichteres van de « Sororità », heeft zij de charismatische fakkel ervan weer opgenomen.

Silvana PANCIERA

Italiaanse van geboorte, Belgische volgens haar keuze, sociologe, licentiaat van de KUL te Leuven, vervolgens PhD aan de “ Ecole Pratique des Hautes Études de Paris”, ontdekt Silvana in 1994 de begijnenbeweging, dank zij de expositie « Le jardin clos de l'âme » (Beaux Arts, Bruxelles). Sindsdien bestudeert zij de beweging en heeft zij zich tot doel gesteld bekendheid eraan te geven en de beweging te rehabiliteren. Zij heeft de viertalige DVD (EN-FR-IT-NL) « *All om all. À la découverte du mouvement béguinal en Europe* » gemaakt, die ook beschikbaar is op Youtube. Voorts heeft zij een boek ter verspreiding geschreven over de begijnenbeweging, eveneens in vier talen beschikbaar (D – EN - FR – IT). Zij zet zich in voor de News Letter « Beguines » en werkt aan een drietalige website (www.beguines.info) die alle informatie verzamelt over de begijnenbeweging uit het verleden en het heden.

Tilde SILVESTRI (De nieuwe begijnen)

Zij is geboren in 1960 en vindt haar religieuze roeping in de sporen van Anna Maria Fiorelli Lapini (1809-1860) die in de 19^e eeuw de congregatie “de armoedige vrouwen van de Heilige stigmata van Franciscus van Assisi” heeft gesticht, waar Tilde 26 jaar deel van heeft uitgemaakt. Sinds haar intrede in 1986 woont zij in een appartement in de buitenwijken van Rome, in de wijk Tor Bella Monaca, met haar medezuster Maria Leporini, die in 2015 is overleden. In 2009 verlaten Tilde, Maria en drie andere vrouwen, uit getrouwheid aan hun roeping, de congregatie. Tilde werkt als onderwijzeres en is de onvermoeibare bezielster van de associatie EUTOPIE en van vele culturele activiteiten om te strijden tegen de selectie van scholen, om de vrijheid van de vrouwen te promoten en om de culturele marginalisatie in de vervallen buitenwijken te bestrijden.

INLEIDING

Na vanmorgen de uitgebreide en goed gedocumenteerde historische beschrijving te hebben beluisterd, gaan wij vanmiddag uiteenzettingen te horen krijgen over de bewegingen van heden die teruggrijpen naar de vroegere begijnen. En misschien komt dan een brandende vraag op: zal de begijnenbeweging nog een toekomst kennen of moeten we die schikken in de rij van mooie avonturen uit het verleden? Deze vraag zou er één kunnen zijn waarover wij ons kunnen buigen bij het afsluitend moment van onze gedachtewisselingen.

Ik wil nogmaals mijn dank uitspreken jegens de organisatoren van dit symposium voor de goede organisatie en de waardering die zij getoond hebben voor het voorstel dat Professor Martens en ik inmiddels al meer dan twee jaar geleden gedaan hebben voor de organisatie van dit colloquium. We hebben steeds duidelijk gesteld, dat de moderne ervaringen die beschreven zouden worden, niet gelijk zijn aan de levenswijze van de historische begijnen en dat we ons zouden beperken tot de ervaringen van vrouwen, die zich laten inspireren door de begijnen in hun wijze van samenzijn in de wereld.

Daarom zijn de twee Italiaanse ervaringen waarover ik u zal vertellen zeer origineel ten opzichte van onze kennis van de begijnen uit de geschiedenis, maar beide getuigen ervan dat ze diep geworteld zijn in de geschiedenis van de begijnen, hetzij door te verwijzen naar de “begijnen uit het Noorden” in hun oprichtingsteksten, zoals in de Regel van de “Ordine della Sororità, hetzij door hun naamgeving zoals bij “Le nuove beghine”, de Nieuwe Begijnen.

Voordat ik u ga vertellen over die twee ervaringen van groepen hoogstaande vrouwen, moet ik u toch zeggen dat ik aanvankelijk gearzeld heb, toen mij gevraagd werd te spreken over het hedendaagse begijnenwezen in Italië, want ik begreep, dat ik geen journalistieke beschrijving moest geven van hun activiteiten, maar dat ik moest spreken over het handelen en de belevingen van mensen die iedere dag met de kracht van de Heilige Geest (de Hebreeuwse vrouw *Ruah*, van wie het vrouwelijk geslacht is afgenomen om er een mannelijke Geest van te maken, zoals ook bij Liefde en God) proberen de aanwezigheid en de symboliek van de vrouw, weer in de Kerk en in de maatschappij uit te laten komen.

Dank zij het begrip van de organisatoren, ben ik gerustgesteld, want ik heb twee engelbewaarders naast mij (Martina Bugada della Sororità di Mantova en Tilde Silvestri van de Nieuwe Begijnen) die mij zullen aanvullen en getuigen zullen van hun engagement en dat van anderen die zij vertegenwoordigen en waarvan een aantal hier aanwezig zijn. Wij zijn hier niet alleen uit Italië gekomen, want Attilia, Clelia, Cristina, Marzia, Nella, Raffaella, Vanna zijn hier ook aanwezig in deze mooie kerk. Bovendien moet ik nog vermelden dat hier ook aanwezig is Nadia Taglietti, die de beweging van de Humiliate (de Italiaanse begijnen uit Lombardije) bestudeert en Alessia Vallarsa, deskundige met betrekking tot Hadewijch en de Pseudo-Hadewijch, waarvan zij de gedichten in het Italiaans heeft vertaald en uitgegeven.

Ik zal eerst spreken over de “Sororità di Mantova” (de zustersgemeenschap van Mantova) dus in dezelfde volgorde als bij het colloquium, ongeveer één jaar geleden (om precies te zijn op 30 juli 2016) te Gargnano, en waarvan de titel luidde « Begijnen in Italië : in het verleden en heden ».

De zustergemeenschap van Mantova (La Sororità di Mantova)

De vonk van de Zustergemeenschap van Mantova was de theologe Ivana Ceresa) (1) (geboren in 1942 in de provincie Mantova, de stad waar zij daarna geleefd heeft tot haar overlijden in 2009. Zij wilde reeds na haar middelbare school theologe worden, maar moest wachten op de uitvoering van het tweede Vaticaans Concilie voordat zij als vrouw tot de theologische faculteit toegelaten kon worden (wat onmogelijk was voor vrouwen tot de jaren '70). Haar boek « *Dire Dio al femminile* » (Over God praten in het vrouwelijk) betekende voor veel vrouwen dat zij zich bewust werden van de betekenis van het mannelijk en vrouwelijk geslacht en van de noodzaak van een « exodus » uit het patriarchaat.

Ivana, met reeds aan haar zijde Martina Bugada, is stichteres geweest van de Orde van de Zustergemeenschap van de Heilige Maria met de Kroon. Ivana noemde zich een begijn; ze zei: « *Ik ben een begijn van alle tijden, want ik ben een begijn maar wel een beetje incognito...Ik heb lief op de manier van de bejinnen, op een anti-conformistische en ook enigszins transgressieve wijze.* »(2).

De vriendschap met Romana Guarneri, -- een historica die in 1946, een manuscript van een vermoedelijke Franse mysticus, heeft toegeschreven aan Marguerite Porete,-- heeft in haar die erkenning als begijn versterkt omdat Romana zich ook als begijn identificeerde en zei « *Heden ten dage begijn zijn is de keuze van die vrouwen voortzetten, dat wil zeggen in de wereld leven zonder er deel van uit te maken.* ». (3)

De bejinnen zijn een door Ivana uitgesproken verwijzing vanaf de invoering van de Regel van de Orde van de Zustergemeenschap van Mantova waarin zij schrijft: « *Dit project en de naam (Sororità) die ik het gegeven heb, komen van ver en van heel dicht bij: uit de geschiedenis van de christelijke vrouwen, van de bejinnen uit het Noorden ...* » (4). De Zustergemeenschap ontstaat dus in 1996 en met de eerste zusters schrijft Ivana de Regel die in 2002 door de bisschop van Mantova, Mgr Egidio Caporello erkend zal worden. Ivana en haar zusters wilden de kerkelijke erkenning van die Regel « *niet om te bestaan, als wel om de Kerk vrouwelijk te doen worden, terwijl op dit ogenblik die Kerk nog zo beheerst wordt door de mannelijke symbolische orde... de erkenning door de kerk was nodig zodat de vrouwelijke symbolische orde verankerd zou zijn...Ik ben gelovig...wij positioneren ons ook ten opzichte van de kerk als instituut en daarom was dat nodig* » (5). Zoals de bejinnen een zeer sterke vrijheid van de vrouw tot uitdrukking brachten door hun autonomie en onafhankelijkheid ten opzichte van mannelijke supervisie, zowel kerkelijk als burgerlijk, zo ook zegt de Zustergemeenschap: « *Wij zijn vrouwen die door de Heilige Geest geroepen zijn om de aanwezigheid van de vrouwen in de Kerk en in de wereld zichtbaar te maken* ».

De relaties met de lokale Kerk, -- het bisdom -- zijn dus vastgelegd door de erkenning van de Regel, maar de samenwerking is vrij marginaal gebleven en is meer symbolisch dan dat zij werkelijke inhoud heeft. Wel houdt een van de leden van de zustergemeenschap zich bezig met parochiële activiteiten.

De zustergemeenschap heeft een lekenregel en artikel 2 geeft de noodzaak aan om ook niet-gelovige vrouwen en vrouwen van een ander geloof te verenigen. Dat heeft ten dele plaats gevonden voor ongelovigen maar niet voor vrouwen van een ander geloof. Dat begrijp ik enigszins .

Maar wie zijn die « sorores » die zich « geroepen voelen door de H. Geest » om de aanwezigheid van vrouwen in de Kerk en in de wereld zichtbaar te maken?

Het zijn er een veertigtal, verdeeld over vijf territoriale eenheden in de provincie Mantova (twee in Mantova, telkens één in Ostiglia, Asola en Grazie) en één in Milaan; het is dus beperkt tot de regio Lombardije. De meeste sorores zijn lerares of werkzaam op sociaal-cultureel gebied. Een van hen,

de kunstenaar Monica Palma, heeft drie theatrale voorstellingen gerealiseerd uitgaande van teksten van drie begijnen : Mechthild van Maagdenburg, Hadewijch en Marguerite Porete. En de hieraanwezige Martine Bugada heeft de iconen « geschreven » van diezelfde drie begijnen door ze een lichaam en een aangezicht te geven. De vrouwen van de Zustersgemeenschap leven soms met tweeën, soms alleen; één enkele heeft de keuze gemaakt in een soort « lekengeloof » te leven zoals de begijnen uit de geschiedenis. Deze vrouwen luisteren naar elkaar en helpen elkaar bij het realiseren van hun waarden, bij hun aanwezigheid in de wereld en bij de keuze van hun engagementen: beroep, vrijwilligerswerk, politiek, cultureel... In 2016, bij voorbeeld hebben zij kennis genomen van de ervaring van Clarice Lespector, Braziliaanse mystica, van Carla Lonzi, van Mary Daly en van het boek van Adriana Valerio « Vrouwen en de Kerk ».

Zij hebben momenten van gezamenlijk gebed met het idee om andersgelovige vrouwen daarbij te betrekken, zoals bij de ritus van het wassen van de voeten of liturgische gebeden, die op het ogenblik het centrale thema van hun uitwisselingen vormt.

Dit zijn de richtlijnen van de Zustersgemeenschap:

- De Regel biedt veel vrijheid en geeft enkel de richting aan van de verbintenis, geïnspireerd door een theologie van het verschil en de afschaffing van de goedkeuring door de mannen
- De band die de « zusters » van de “Sororità” verbindt is meer dan vriendschap want het is een verwijzing naar de Andere, de Onzichtbare, het Goddelijke en in geval van conflicten zal die band dan ook stand houden.
- Het gezag van de vrouw wordt verkregen door erkenning en niet door macht.
- Iedere zuster gaat van zichzelf uit, om haar eigen transformatie te bereiken om zodoende het dagelijks leven, het werken de relaties als een zusterlijke praktijk te beleven.
- Als de Sororità activiteiten organiseert die voor het publiek toegankelijk zijn, wordt daarvoor geen enkele subsidie gevraagd en wordt iedere institutionele benadering die het parcours van haar persoonlijke coherentie in de weg zou staan, afgewezen.
- De organisatiestructuur is eenvoudig : er is geen officiële hoofdzetel, de ontmoetingen hebben plaats in de huizen en één zustersgemeenschap moet het aantal van 10-12 personen niet overschrijden, want alleen een kleine groep geeft goede mogelijkheden tot luisteren, met elkaar praten, dieper inzicht krijgen, enz. om zelf te veranderen.
- De leidinggevende zuster wisselt want ieder jaar benoemt één zustersgemeenschap haar plaatselijke leidinggevende, maar de keuze van de overkoepelende leidinggevende (« kosmische presidente »), die de plaatselijke leidinggevende en alle zusters bij elkaar roept, wordt overgelaten aan de Heilige Geest. Alle namen gaan in een urn en het is het « Toeval » dat kiest. Op het ogenblik, zoals we al zeiden, zijn er vijf zustersgemeenschappen in de provincie Mantova en één in Milaan. Ieder heeft zijn eigen karakter: sommigen meer politiek, anderen meer biddend of meer bezig met activiteiten, enz. Er zijn twee soorten ontmoetingen: die van de leden van elke zustersgemeenschap apart, en die van alle zustersgemeenschappen bij elkaar.

Waarom voelen de « zusters » van de « Sororità » zich zo dicht bij de begijnen ?

- Evenals de keuze als begijn een zoektocht was naar een « heilig worden in vrijheid » (Charte van het begijnhof van Brugge uit 1245) is er hier ook de wens om op zoek te gaan naar spiritualiteit als leek, meervoudig en open voor de vrijheid van de vrouw.
- Een andere wens is verandering te kunnen brengen en radicaal te kunnen optreden, door de aanvaarding van woorden en gebaren die stuitend kunnen zijn ten opzichte van de symbolische en institutionele orde.
- Men is er zich van bewust dat de relatie, de confrontatie en het naar elkaar luisteren de spil vormen van een nieuwe manier van samen leven en, om die te voeden, moet ieder zijn eigen ervaring in de gemeenschap delen om er een bron van wijsheid van te maken.
- Om, zoals de begijnen, in de wereld en tegelijk buiten de wereld te zijn, moet men een diepe spiritualiteit verenigen met een sterk engagement in de stad met verzorgingstaken, studie, onderricht, prediking in de moedertaal. « *Men moet op de hoogte zijn van een wereld die geen antwoord kent* » schrijft Carla Lonzi » en daarom moeten de vrouwen van nu zoals de vroegere begijnen hun weg zoeken soms buiten de bekende wegen, soms al struikelend, en soms door het onbekende tegemoet te gaan. Maar met deze duidelijke bewustwording « *van een onoverbrugbare disproportie tussen datgene wat wij in staat zijn te bevatten en alles wat wij in staat zijn te wensen...Het is een duik in de acceptatie van de verscheidenheid en het gemis van ons eigen zijn* », zoals Luisa Muraro, het zegt, die een grote kennis heeft van de wereld van de begijnen. (6)

1. Ivana Ceresa, theologienne , avec une capacité exceptionnelle de la parole publique, dont la pensée reste à approfondir pour continuer sur le chemin . Elle disait : “nous sommes des pèlerins avec l’Esprit Saint et dans l’autorité féminine qui, les deux ensemble, nous ont convoquées dans la Sororité » . Ivana Ceresa est née à Rivalta sul Mincio en 1942, et après diverses expériences innovantes dans l’enseignement, la prison, l’église , en 1996 elle donne le coup d’envoi à l’Ordre de la Sororité. Parmi des publications *Donne e divino* (1992). Elle meurt à Manoue le 28 février 2009.
2. *Ivana Ceresa, L’utopia e la conserva*, Tre Lune Edizioni, Mantova, 2011
3. Romana Guarnieri, *Amiche mie, beghine*, II, in *Ruah Il femminile di Dio*, Piccola Biblioteca Millelire, 1997
4. *Regola dell’Ordine della Sororità*, in *Mie carissime sorelle Scritti sulla Sororità*, ed. Publi Paolini, 2000 1^{ed.}, 2012 2^{ed.}
5. Valentina Cappi, *Mettere in Ordine la differenza pratiche di relazione e dinamiche di autorità nella Sororità di Mantova*, Università degli Studi di Bologna, 2007-2008
6. Luisa Muraro, *Le amiche di Dio*, M. D’Auria Editore, 2001

DE NIEUWE BEGIJNEN IN DE VOLKSWIJKEN (“le nuove beghine”)

Om u op de juiste wijze « de nieuwe begijnen» te presenteren, moet ik er meteen « in de volkswijken » aan toevoegen, want het is uit trouw aan die roeping om te leven te midden van de minder bedeeden dat die vrouwen besloten hebben zich «de nieuwe begijnen » te noemen. Daarvoor was hun sociale identiteit die van « religieuzen van de congregatie van de arme vrouwen van de heilige stigmata van Sint Franciscus van Assisi », een congregatie in de 19^e eeuw gesticht door Anna Fiorelli (1809-1860).

Terzijde wil ik nog even spreken over deze heilige vrouw, Anna Fiorelli. Ondanks haar sterke wens, mocht zij niet intreden in een religieuze instelling vanwege de armoedige situatie van haar familie. Op haar 35^e levensjaar wordt zij weduwe en vestigt zij zich in een nog armoediger buurt in Florence. Daar start zij, in 1844, samen met andere armoedige vrouwen, die eenzelfde levenskeuze hadden gemaakt, een onderwijsactiviteit voor meisjes. Was dit geen echte begijn ?

Maar laten we het weer hebben over hen die zich later als de « nieuwe begijnen » zullen definiëren . Onder invloed van het tweede Vaticaans concilie en in de geest van hun stichteres, en met toestemming van hun congregatie vestigen zij zich in de zeer armoedige wijken. Het moment is zeer geschikt want de congregatie is op zoek naar nieuwe vormen van aanwezigheid en getuigenis bij voorkeur in de buitenwijken van de steden, daar waar « *de stigmata van onze tijd dramatisch open liggen.* ».

In het begin zijn het 20 religieuzen, verspreid over verschillende gemeenschappen: drie in de buitenwijken van Napels, één in Calabrië en drie in Rome. Een van de drie in Rome bevindt zich in de wijk genaamd Tor Bella Monaca. De Italianen kennen die wijk vanwege zijn trieste reputatie: als men het op de Televisie heeft over Tor Bella Monaca, is het vanwege handel in drugs, ratten die over de straat lopen, omdat de afval niet opgehaald wordt en het illegaal bewonen van appartementen in smerige flatgebouwen gebouwd in de jaren '80, toen duizenden mensen naar de hoofdstad trokken. Die woningen wijst de Gemeente uitsluitend toe aan armoedige gezinnen waardoor ware getto's ontstaan, en de armen aan het zicht van de talrijke toeristen die de hoofdstad bezichtigen worden onttrokken.

Daar, in Tor Bella Monica, een van die achterbuurten, woont Tilde Silvestri, die hier naast me zit en waar ook gedurende 30 jaar Maria Leporini leefde (1), haar medezuster die in 2015 overleden is. In 1986 vestigen die twee « religieuzen van de barricaden » zich in Tor Bella Monica om de bewoners te emanciperen, met primair als doelgroep de armoedige vrouwen en de kinderen en later (in 2011) mannen die los willen komen van een machoachtige en patriarchale cultuur. Zij zijn lerares aan een lagere school en in de onderbouw van een middelbare school, in overeenstemming met het voorbeeld van hun stichteres. In 2006, gaan Maria en Tilde dieper in op hun levenskeuze en verhuizen zij, nog wel in Tor Bella Monaca, naar de R5, een stadsdeel met 1260 woningen en 1300 families, een « getto in het getto » met die door de Gemeente toegewezen woningen, waar we al over gesproken hebben. Maar enige tijd later ontstaat er een diepgaand conflict met hun congregatie, die aan alle religieuzen, die in de volkse wijken « te grote risico's lopen », vraagt terug te keren naar hun klooster en zich bezig te houden met «goede werken binnen het klooster ». De onderhandelingen, - ik zal niet ingaan op de details daarvan - (2), duren bijna 6 jaar en eindigen in een out-out en hun « excommunicatie » in 2009. Die moedige vrouwen weigeren dan weer het klooster in te gaan en nemen, uit trouw aan zichzelf en aan Christus de beslissing nemen om verder te leven daar waar hun geloften en hun roeping hen geleid hadden, te weten in de armoedige volkse buitenwijken. Zij ontvangen de officiële verordening van de Heilige Stoel aangaande de breuk met hun congregatie zonder enige begeleidende brief. Sindsdien noemen zij zich de « *nieuwe begijnen*

die vrije vrouwen zijn en die zich ertoe verbonden hebben een broederschap op te bouwen in het spoor van het evangelie en van de franciscaanse spiritualiteit».

Het engagement van Tilde, Maria en de andere vrouwen heeft inderdaad ook een aspect van « vrije vrouwen », want door de verdieping van de ervaring van hun stichteres Anna Fiorelli en van de vrouwen uit de bijbel zien zij dat : *«deze vrouwen een directe, zelfs exclusieve, relatie hebben met God. Daaruit volgt een overvloed aan goddelijke genade, die nieuwe levenspraktijken mogelijk maakt en het gezag en de kennis van de vrouw naar voren brengen. Deze vrouwen getuigen van hun denkkraft en hun grote vrijheid.*

Ze zijn «de vriendinnen van God » die ons een andere kijk bieden op ons zelf , op onze ervaringen en op ons delen »(3).

De keuze voor het leven tussen de mensen van de armoedige buitenwijken, had verandering gebracht in veel van hun vroegere ideeën omtrent het religieuze leven: zij hadden besloten om geen uiterlijk zichtbare tekens te dragen, om van hun beroep te leven, om geen institutionele taken te aanvaarden noch in hun congregatie, noch in de plaatselijke kerk, om zich open te stellen voor levensconfrontatie met hun « naburige » vrouwen, om in alle vrijheid de diepe redenen van hun eigen geloof te bevestigen en om zich te verplichten aan hen die naar de zijkant van de maatschappij verbannen zijn en aan wie het zwijgen opgelegd is, opnieuw waardigheid en zeggenschap te geven.

Dank zij dit geduldig en volhardend ononderbroken dagelijks werk is er een volkse communiteit ontstaan met zijn bijeenkomsten en uitwisselingen met andere volkse communauteiten van Zuid Italië (Napels en Foggia) en ten zuiden van de wereld (in Perou bij voorbeeld); zo is ook de associatie EUTOPIE tot stand gekomen, waarvan de etymologische betekenis « de goede plaats » is.

Tegenover de voortdurende miskennis van de uitgesloten personen, wil Eutopie een stem en een plaats geven aan de veerkracht (resilience) van de armen. “Résilience”, dat etymologisch afkomstig is van het Latijnse woord re-silio, betekent al springende een andere weg nemen. Het is dus het sterke vermogen om op tegenslagen te reageren, het vermogen om zichzelf ter herstellen waarbij men in staat is zijn eigen leven positief te reorganiseren ondanks de moeilijke situaties waardoor men in het negatieve terecht zou komen.

Eutopie gelooft in de subjectiviteit van de armen, in hun vermogen om zichzelf te bevrijden, en voor Tilde en Maria wordt dit als volgt beleefd: *« De uitdaging voor ons bestaat erin te delen, en daarbij oog te hebben voor de waardigheid, de hoop, de capaciteiten en voor het geloof van de armen, evenals de eucharistie die ons voedt en ons doet veranderen en de wereld verlost. »*

Eutopie is primair gericht op de eigen ontwikkeling van de armen door een vrije en solidaire subjectiviteit, en op de strijd tegen de selectie op het gebied van de scholen.

De eigen ontwikkeling was aanvankelijk gericht op vrouwen die groepsgewijs antwoorden zochten voor gezondheidsproblemen, educatieve relaties, het gevoelsleven, het schrijven als mogelijkheid tot het in vrijheid op zich nemen van engagementen ten gunste van en in zijn eigen gebied.

De strijd tegen de selectie richt zich door middel van schoolbegeleiding op jongeren uit de buurt die een hoog aantal zittenblijvers kent (25% in de lagere middelbare school van Tor Bella Monaca) en op schoolverlaters.

Om af te sluiten met de woorden van Tilde, een van de nieuwe begijnen, citeer ik u enkele regels uit de lezing die zij gegeven heeft in Gargnano in 2016. Ik hoop u zo te laten voelen hoezeer ik toen huiverde en ik nog huiver ten aanzien van zo'n sterk geloof en de kracht van die Liefde waarvan Hadewych ons verzekert « *dat niets verloren zal zijn* » (4)

« *In de gettowijken verblijven betekent voor ons verblijven in aanwezigheid van de armen en hun droevig, steeds voortdurend levenslot; het betekent « de deur half open houden om het zicht op de Hemel niet te verliezen.* ».

In Tor Bella Monaca blijf ik beseffen dat onze missie, mijn missie erin bestaat poëtisch te leren worden, dus visionair, om zodoende in de meest gewone dingen de meest verrassende betekenis te ontdekken» (5).

(1) A cura di Adriana Sbrogiò, Tilde Silvestri, Maria Cristina Solari, *Fa' che non si perda tutto questo amore ! Autorità femminile e popolo. In memoria di Maria Leporini*, Spinea, 2015

(2) A cura di Adriana Sbrogiò e Marco Cazzaniga, *Può accadere il meglio con amore e libertà. Le nuove beghine*, Identità e differenza, 2014

(3) (5) intervention de Tilde Silvestri lors du colloque du 30 juillet 2016, "Bizzoche et beghine in italia : ieri et oggi", Gargnano, 2016

(4) VIIe poème, dans Hadewijch, *Ecrits mystiques des beguines*, Points, Seuil, 1954)